

YARO M. KUPČO POUŽÍVA UNIKÁTNU TECHNOLÓGIU ZLATÝCH FOTIEK NA RUČNOM PAPIERI JEHO KÔPKY SENA PREŽIJÚ DVESTO ROKOV

V týchto dňoch sa v Galérii Fontána prezentuje svojou unikátnou tvorbou piešťanský fotograf Yaro M. Kupčo. Jeho výstava je symbolická. Nájdete na nej päťdesiat fotografií z prírody zhodovených na ručnom papieri tónovaných 24-karátovým zlatom. Počet unikátnych diel sa rovná počtu jeho rokov. Svetlo, slnko i dobrú náladu do galérie priniesli Yaroví jeho priatelia zo skupiny Slniečko, na bubenky mu zahral Thierry Ebam zo Senegalu a Yarovu tvorbu i jeho prístup k životu lyrizujúco popísal kurátor výstavy Marián Pauer.

► Správne vidime len srdcom, to ostatné je očiam neviditeľné... je motto, ktorým sa pravdepodobne riadite nielen pri svojej tvorbe, ale je to aj vaša životná filozofia. Stalo sa, že ste niekedy pozabudli na toto videnie a následne ste na to doplatili?

- Juj, taká ťažká otázka hned na úvod. Ono sa niekedy stáva, že sa v tomto racionálnom svete občas riadim viac rozumom ako srdcom. Naposledy ma dotlačili vyrábať vitráže (naštastie, zmenilo sa to na mozaiku) do Domu smútku na Žilinskej ceste, a hoci aj rozum aj srdce mi kázali povedať: „NIE“, nakoniec som pristal a už som to stokrát oľtoval. Hlavne preto, lebo som musel komunikovať s extrémne arogantnou úradníčkou, ktorá ma znechutila tak, že už z toho vôbec nemám radost, ale je to len povinnosť. A vtedy sa pracuje naozaj zle.

zapotili, kým mi ho urobili... Po štyroch dňoch od zadania objednávky mi volal riaditeľ so slovami: „Pane Kupčo, čtyri dny mi stojí výroba, my to nejsme schopni udělat podle vašich požadavek.“ Nakoniec som musel zlavit z nárokov, ale aj napriek tomu som veľmi spokojný s kvalitou toho papiera. Dôvodov pre technológiu ručného papiera v kombinácii so zlatom je viac. Predovšetkým má dlhú životnosť. Fotografia je nalepená špeciálnym lepidlom na tri milimetre hrubý duralový plech, je zapaspartovaná a zarámovaná. Pri výrobe som použil ph neutrálné materiály. Takto zhodená fotografia by mala vydržať niekoľko generácií. Pravdepodobne sa dá hovoriť až o dvoch storočiach. Zlaté tónovanie sa veľmi hodí k „starému“ Slovensku, ktoré sa snažím zachytiať pre budúce generácie. A navyše - výsledok má už bližšie k obrazu ako k fotografií, čo bolo mojim veľkým cieľom. Či to je extravagantné? Predovšetkým si musíme zadefinovať, čo to extravagantacia je. Ak originalita, novátorstvo, tak potom som extravagantný... aj keď to má trošku negatívny rozmer, určite to nie je snaha šokovať, ohúriť. Jednoducho celá táto technológia je s veľkou pravdepodobnosťou svetový unikát. Neviem o nikom, kto by takto pracoval. Pri výrobe totiž používam špeciálny IR film, fenidonovú vývojkou, ručný papier, tónovanie sépiou a následne zlatom. Takže - nech posúdia druhí.

► Pred odchodom do Talianska ste otvárali výstavu v Tatranskej Lomnici

Yaro M. Kupčo objektívom Dušana Knapa

- Ja ľudí nefotím, ale občas od fotím „výsledky ľudskej práce“ v prírode. Či už sú to kôpky sena, božie muky, staré senníky. Je obdivuhodné, s akou pokorou pristupovali naši predkovia k prírode, keď niečo niekde postavili, tak to krásne zapadlo a ladilo s okolím. My dnes už prírodu len ničíme, devastujeme - ako materiálne, tak aj esteticky. Kde sa pozrieme, tam sú samé elektrické vedenia, veľkoplošné billboardy... A tie obrovské kamenné kaštiele, čo si niektorí stavajú vedľa posledných zvyškov útlych dreveničiek na Orave... Nevkus a necitlivosť ľudí dnešnej doby je skutočne obrovská.

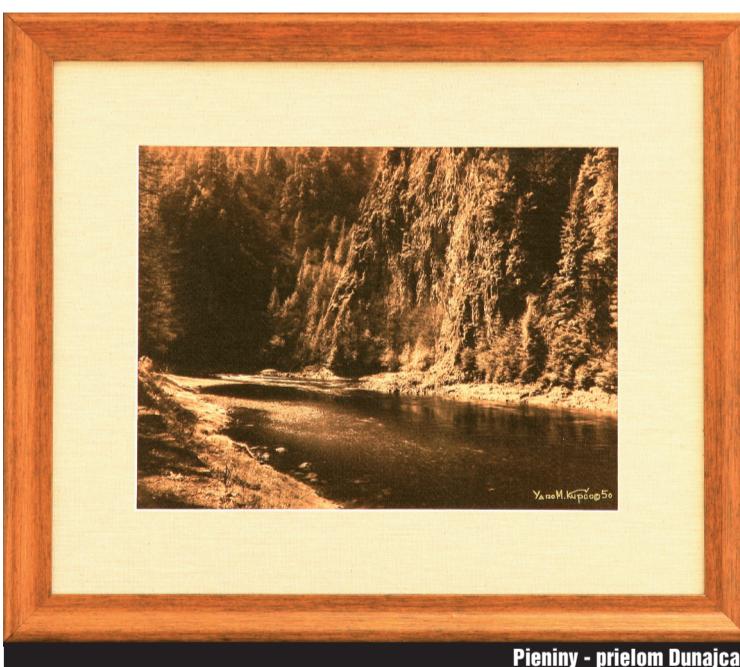
A ubúdajú už aj tie typické kôpky sena. Niekoľko rokov som fotil jedno poličko v Oravskej Lesnej, pred dvoma rokmi už bolo nepokosené. Pýtam sa susedov - gazda umrel, kravičku predali, mladým sa nechce. A ovela horšie je to s panákmi, snopkami, čutkami, všade to volajú ináč. Je to zožaté obilie zviazané povrieslom a postavené ako taký panák. Ostalo tu len posledných asi pätnásť poličok. A o tri, možno päť rokov zmiznú celkom. S niekým z týchto gádzov sa poznám osobne. Sú to starí ľudia, ktorí ma majú veľmi radi, vždy sa s nimi porozprávam, oni to už tak poukladajú, že keď príde Yaro

V. Dusíková

fotit', aby to mal pekné... A ja som im za to veľmi povdáčený. Keď som bol pred istým časom fotiť kôpky sena, jeden gazda v Terchovej už ovos ani neposadil. Už nevládze. Bolo to jedno z najkrajších poličok. Ja to pocitujem dosť osobne, ved detstvo som strávil na lúkach, kde sa kosilo od rána, všade boli senníky, tisíce kôpok sena, ľudia sa zdravili: „Pánboh, pomáhaj“ v pozadí bola panoráma Vysokých Tatier... Na to sa nedá zabudnúť. Ako som spomínan vyššie, aj to bol dôvod zvoliť si na výrobu fotografiu ručný papier, aby zábery ostali zachované pre budúce generácie.

► Aká je vaša vízia do budúcnosti? Čo chystá fotograf Yaro Kupčo, čo plánuje vitrážista Yaro Kupčo a čo by chcel obyčajný chlap - Yaro Kupčo?

- Snažím sa žiť v súčasnosti, veľmi sa neobzerám dozadu a ani neplánujem... jednoducho Carpe Diem. Nie vždy sa to dá, jednoducho nik nie je úplne nezávislý a často o mne rozhodujú úplne iní ľudia. Ja sa im sice bráím, no nie vždy úspešne. ☺ Čo sa týka fotografie, rád by som vydal druhú knihu, materiál na ňu už je, len chýbajú korunky. A tie sa dnes naozaj tažko-preťažko zháňajú. No a, samozrejme, chceme využiť posledné roky, kedy ešte gazdovia robia panákov zo sena, a toto zdokumentovať. Snáď sa vydaria aj ďalšie výstavy. Ako som už v rozhovore o výstave v Parme spomíнал, Taliani prejavili záujem o výstavu pri Miláne, ozvali sa mi ľudia z Prahy. Ja aktivity v tomto smere nevyvíjam, skôr čakám na ponuky. A vitráže? Tak tie už najmä po poslednej skúsenosti vyslovene nenávidím, Dom smútku na Žilinskej ceste v Piešťanoch bude moja posledná práca, potom vyhodím všetky zvyšky skla i nástroje a „finito“. No a obyčajný chlap Yaro Kupčo? Počas výstavy v Taliansku som zistil, že Taliani sú úplne úžasní ľudia, takže mi neostáva nič iné, len nájsť si nejakú bohatú taliansku vdovu. ☺

Pieniny - prielom Dunajca

► Chystáte v Piešťanoch novú výstavu. Bude to po prvýkrát, čo vystavíte svoje fotky urobené na ručnom papieri, budú dokonca tónované zlatom. Kde ešte „rastie“ ručný papier, prečo ste sa rozhodli pre takúto špecifikáciu, a ešte v kombinácii so zlatom? Nie je v tom kus extravagancie? Alebo to máme chápať ako posun k vyššej kvalite?

- Tento ručný papier mi zhotovali na objednávku vo Veľkých Losinách na Morave. Má atypický rozmer, ob-sahuje 60 percent bavlny a 40 percent ľanu a má hmotnosť 440 gramov. V tejto papierni robia celosvetovo známy ručný papier už od roku 1596. A aj sa pracovníci riadne

nici, ktorá potrvá do augusta. Čo na tejto výstave prezentujete a s akým ohlasom?

- Výstava v Tatranskej Lomnici je v múzeu TANAPu a tomu je podriadený aj výber fotografií. Tu vystavujem hlavne Tatry, doplnené niekoľkými vecami za zahraničných veľhôr. No a keďže som tam ešte nebola, ohlas nepoznám. To budem vediet asi až koncom augusta.

► Ľudia milujú vaše fotky a najmä tie - robené so srdcom... Krajina na Kysuciach, kôpky sena - to je romantika, ktorá sa vytráca a možno ostane len na vašich fotkách. Cítit za tým nostalgiu. Čo pocitujete a ako to vnímate vy?

Osamelý bežec Yaro M. Kupčo

Na slovenskej fotografickej scéne je Yaro M. Kupčo ako strom na jeho fotografiu, označenej prozaicky číslom XXXI: Osamelý bežec.

Azda poznáte ešte niekoho, kto celý svoj život zasvätil fotografovaniu krajiny výlučne klasickými prístrojmi na stredný alebo veľký formát?

A nielen to: Na ceste za fotografiou precestoval takmer celý starý kontinent, Island i juhozápad USA, aby sa potom znova a znova vrácal do milovaných Pienín a na Oravu.

A teraz to podstatné: od mladosti na invalidnom vozíku...

Ked' som po prvý raz videl jeho snímky, neveril som vlastným očiam. Bol som presvedčený, že sú to zábery slávneho amerického fotografa Ansela Adamsa. Britančančka technika, precízna kompozícia, neopakovateľné čítanie svetla.

Jeho tvrdohlavosť, s akou zostáva verný fotografovaniu na film a následnej alchymii v tmavej komore, je obdivuhodná. Digitál by mu predsa veľmi uľahčil fotografickú tvorbu. Snímať na veľký formát je riadna šíčta aj pre človeka, ktorý sa pohybuje po vlastných. Ved' už len statív, bez ktorého je práca s veľkoformátovým fotoaparátom nemyšliteľná, má svoju váhu. Yaro zachytáva objektívom prevažne horskú krajinu. Vyliezť za motívmi do určitej nadmorskej výšky si vyžaduje poriadnu kondičku. Nedostatok kyslíka nestáraže len

dýchanie. Kupčo si vedome nič nezláhuje, na nič sa nestáraje. A najmä: Nikdy sa nevzdáva.

Vytrvalo ide na vozíčku za svojím cieľom. V duši si nesie presvedčenie, ktoré tak presne sformuloval najlepší pilot medzi spisovateľmi a najlepší spisovateľ medzi pilotmi Antoine de Saint-Exupéry: Správne vidíme len srdcom. To hľavne je očiam neviditeľné.

Hľad po svetle nútí Yara stúpať do výšok. V živote i v tvorbe. S exupéryovskou filozofiou, že Žem nás učí spoznávať sa dávnejšie ako všetky knihy. Kladie nám totiž odpór. Človek poznáva sám seba, keď zápasí s prekážkami. Na to však potrebuje nástroj. Rolník obrába pôdu, pričom pomaly dobýva z prírody niektoré tajomstvá, a pravda, ktorú získava, má všeobecnú platnosť. Kupčo tie tajomstvá odhaluje objektívom. V stotinách sekund chce zastaviť nezastaviteľnú rieku času, vylovit z nej okamih, ktorý sa viač nevráti. Zábery tónuje dohneda a následne ich pozlacia 24-karátovým zlatom. Takže každá fotografia je originál, ako v polovici devätnásťteho storocia, v časoch dagerotypie. Kupčo sa tak symbolicky vracia ku koreňom maľovania svetlom. K zlatu odľáča do každého záberu tep svojho srdca. Zdanivo neuvitelného, a predsa zraniteľného a nesmierne citlivého. Hoci v Yarových snímkach sa človek neobjavuje, prejavuje sa výsledkami svojej práce na poli, v lese, stavbami svojich obydlí. Sú to kompozície dýchajúce človečinou.

Marián Pauer